

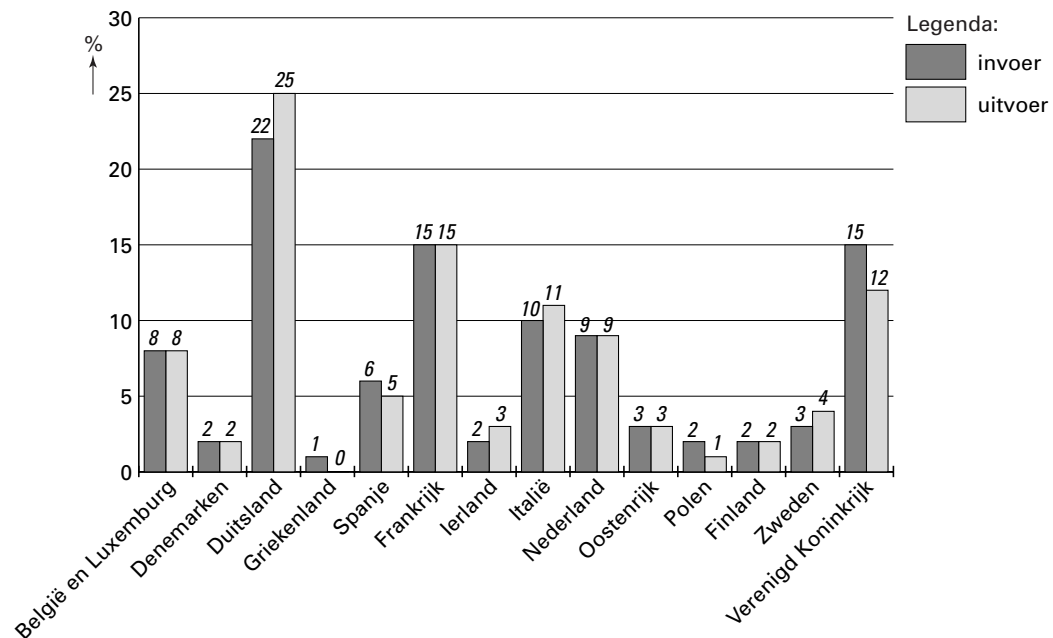
Eindexamen aardrijkskunde havo 2002-II

havovwo.nl

Politiek en Ruimte

bron 10

Aandeel van de lidstaten in de handel van de Europese Unie in procenten, 1998

bron: De lidstaten van de Europese Unie: kerncijfers, uitgave 2000, Europese commissie/Eurostat

Eindexamen aardrijkskunde havo 2002-II

havovwo.nl

bron 11

Onze EU-handelspartners

Nederlandse invoer	Gedeelte van totale invoer uit EU-landen	Nederlandse uitvoer	Gedeelte van totale uitvoer uit EU-landen
1. Duitsland	32,8%	1. Duitsland	33,4%
2. België (incl. Luxemburg)	17,1%	2. België (incl. Luxemburg)	15,6%
3. Verenigd Koninkrijk	16,6%	3. Frankrijk	13,8%
4. Frankrijk	11,0%	4. Verenigd Koninkrijk	13,8%
5. Italië	5,4%	5. Italië	7,6%
6. Zweden	4,6%	6. Spanje	4,4%
7. Spanje	3,6%	7. Zweden	3,0%
8. Ierland	3,3%	8. Denemarken	1,1%
9. Denemarken	1,8%	9. Oostenrijk	2,0%
10. Finland	1,5%	10. Finland	1,2%
11. Oostenrijk	1,2%	11. Griekenland	1,1%
12. Portugal	0,9%	12. Portugal	1,1%
13. Griekenland	0,2%	13. Ierland	1,0%

bron: CBS, Maandstatistiek Internationale Handel

Gebruik de bronnen 10 en 11, kaart 57G (52e druk: 65G) en andere kaarten uit de atlas bij de vragen 18 tot en met 20.

Bij deze vragen vergelijk je verschijnselen en gebieden met elkaar en leg je relaties tussen die verschijnselen en gebieden.

- Volgens bron 10 is het aandeel van Nederland in de handel van de EU relatief hoog.
- 4p **18** A: Leg uit waarom je in dit verband mag spreken van „relatief hoog”.
B: Geef een geografische verklaring voor dit relatief hoge aandeel van Nederland in de handel van de EU.
- Uit bron 11 blijkt dat van de landen in de Europese Unie Duitsland verreweg de belangrijkste handelspartner van Nederland is. Voor een deel kan dit verklaard worden door het grote aantal inwoners van Duitsland.
- 3p **19** A: Welk EU-land is de belangrijkste handelspartner van Nederland als je een correctie naar inwonertal toepast?
B: Leg uit waarom dit land zo'n belangrijke handelspartner van Nederland is en gebruik in je antwoord het begrip 'intervening opportunity'.
- De handel van Nederland met de meeste andere Europese landen heeft een grotere omvang dan de handel van Nederland met de overige landen van de wereld.
Er is echter nóg een opvallend verschil tussen de handel van Nederland met de Europese landen en die met de rest van de wereld.
- 2p **20** Welk opvallend verschil laat kaart 57G (52e druk: 65G) in de atlas zien?

Eindexamen aardrijkskunde havo 2002-II

havovwo.nl

bron 12

Zelfvoorzieningsgraad van plantaardige producten 1996/1997

	Zelfvoorzieningsgraad (in %)					
	granen	aardappelen	suiker (op basis wit)	groenten	fruit (vers)	citrusfruit
België/Luxemburg	50,4	145,1	200,4	116,0	48,5	
Denemarken	118,9	92,1	186,0			
Duitsland	120,1	102,0	150,3	42,0	17,7	
Griekenland	81,7	83,6	90,6	111,6	127,9	192,4
Spanje	98,9	91,3	85,7	138,8	125,1	331,9
Frankrijk	205,8	99,0	213,6			
Ierland	98,2	78,9	134,5	73,4	15,4	
Italië	78,5	76,6	99,7	122,7	135,2	103,6
Nederland	25,5	135,7	191,3	255,5	63,1	
Oostenrijk	99,3	94,7	146,4	58,5	59,2	
Portugal	37,1	83,2	1,4	156,3	66,2	84,4
Finland	124,2	97,1	71,6	70,4	8,8	
Zweden	123,9	90,1	109,3	36,1	8,7	
Verenigd Koninkrijk	123,4	89,6	65,4	54,6	15,7	
EU-15	117,5	100,9	129,8			

bron: CBS, Land- en tuinbouwcijfers 2000

Gebruik bron 12 en de atlas bij de vragen 21 tot en met 23.

Bij deze vragen vergelijk je verschijnselen en gebieden met elkaar, leg je relaties tussen die verschijnselen en gebieden en trek je een conclusie.

- 3p **21** A: Welke conclusie kun je trekken over de regionale specialisatie van Nederland binnen de Europese Unie voor wat betreft de in bron 12 genoemde landbouwproducten?
B: Onderbouw je conclusie met een gegeven uit bron 12.

- 2p **22** Leg uit dat regionale specialisatie in de landbouw kan leiden tot lagere prijzen voor de Europese consument.

Een flink deel van de Nederlandse groenten wordt geproduceerd door de glastuinbouw in Noord-Limburg.

- 2p **23** Beschrijf aan de hand van een kaart uit de atlas hoe de oppervlakte glastuinbouw zich in dit gebied heeft ontwikkeld in de periode 1987–1992 (52e druk: 1987–1997). Noem hierbij tevens de gebruikte kaart.

Gebruik kaart 68D (52e druk: 78D) bij vraag 24.

Bij deze vraag vergelijk je verschijnselen en gebieden met elkaar en leg je relaties tussen die verschijnselen en gebieden.

In de nabije toekomst zijn er nog goede mogelijkheden om in een deel van Duitsland nieuwe markten voor de export van Nederlandse tuinbouwproducten te ontwikkelen.

- 3p **24** Noem aan de hand van kaart 68D (52e druk: 78D) het deel van Duitsland dat hier bedoeld wordt en geef de motivering voor je antwoord.

Eindexamen aardrijkskunde havo 2002-II

havovwo.nl

Gebruik bron 13 en de kaarten 61C (52e druk: 69C), 70–71 (52e druk: 80–81), 184C (52e druk: 77F) bij de vragen 25 en 26.

Bij deze vragen vergelijk je verschijnselen en gebieden met elkaar, leg je relaties tussen die verschijnselen en gebieden, selecteer je informatie en beoordeel je een conclusie.

bron 13

Landen		Economie		
		BBP/BNP		
		BBP	BNP	Ontwikkeling BNP
		1998	1998	1990–1998
		per inwoner (EU=100)	euro's per inwoner	jaarlijks % toe- of afname
1	Albanië	4,2	2.463	2,7
2	België	109,4	20.315	1,6
3	Bosnië-Herzegovina	–	–	–
4	Bulgarije	6,6	4.027	–1,8
5	Denemarken	148,3	20.515	2,7
6	Duitsland	117,0	18.942	0,9
7	Estland	16,7	6.504	–1,4
8	Finland	106,8	17.751	1,8
9	Frankrijk	109,1	18.244	1,2
10	Griekenland	51,7	12.035	1,2
11	Hongarije	21,3	8.456	0,9
12	Ierland	99,6	15.472	6,1
13	IJsland	127,0	21.306	1,5
14	Italië	91,5	17.514	1,0
15	Joegoslavië	–	–	–
16	Kroatië	21,7	5.760	0,5
17	Letland	12,0	4.968	–5,0
18	Litouwen	13,0	5.403	–5,2
19	Luxemburg	201,2	31.565	1,5
20	Macedonië	5,6	3.633	–1,4
21	Malta	45,0	19.695	12,6
22	Moldavië	1,7	1.716	–8,3
23	Nederland	109,3	19.200	2,1
24	Noorwegen	149,1	22.529	3,7
25	Oekraïne	3,9	2.692	–11,4
26	Oostenrijk	117,6	19.905	1,5
27	Polen	18,4	6.487	4,4
28	Portugal	48,0	12.529	2,1
29	Roemenië	7,6	4.792	–0,6
30	Rusland	8,5	5.315	–7,2
31	Slovenië	43,9	21.754	6,7
32	Slowakije	17,0	8.277	1,1
33	Spanje	63,1	13.726	1,7
34	Tsjechië	24,6	10.489	–0,2
35	Turkije	14,1	5.671	2,9
36	Verenigd Koninkrijk	103,3	17.470	2,0
37	Wit-Rusland	9,9	5.430	–3,7
38	Zweden	114,4	17.069	0,6
39	Zwitserland	166,9	23.113	–0,2

bron: De Grote Bosatlas, 52e druk, 2001

Eindexamen aardrijkskunde havo 2002-II

havovwo.nl

Volgens sommige politici in Den Haag betaalt Nederland te veel aan de EU en krijgt het te weinig geld terug in verhouding tot andere, wat betreft hun economische ontwikkeling, vergelijkbare landen. Zij verwijzen dan vaak naar het BNP per hoofd van de bevolking in die landen. In hoeverre hebben deze politici gelijk?

Je gaat dit nu onderzoeken aan de hand van schema 1.

- 4p **25** A: Neem schema 1 over op je antwoordblad en noteer daarin het saldo van de bijdragen aan de EU en de ontvangsten van de EU in 1995 van België, Denemarken en Nederland en vervolgens het BNP per inwoner van deze drie landen.
B: Mag je nu, op grond van de gevonden cijfers, de conclusie trekken dat deze klacht terecht is?
Geef een toelichting op je antwoord.

schema 1

	Bedrag netto ontvangen (+) of betaald (-) in 1995 per inwoner	BNP per inwoner
België		
Denemarken		
Nederland		

De verwachting is dat Nederland, evenals enkele andere lidstaten van de EU, ook in de nabije toekomst, een netto betaler aan de Europese Unie zal blijven.

- 4p **26** A: Leg, mede aan de hand van kaart 61C (52e druk: 69C), uit waarom je dit mag verwachten.
B: Welke twee kaarten op de kaartbladen 70–71 (52e druk: 80–81) geven de beste argumenten om je antwoord bij vraag 26A te ondersteunen?

Eindexamen aardrijkskunde havo 2002-II

havovwo.nl

bron 14

	Coropgebieden	Algemeen	
		Werkloosheid	Werkloosheid
		jaar 1998	jaar 1998
		% v.d. beroepsbevolking	aantal werklozen (x 1000)
		kaart 54D	kaart 54D
001	Oost-Groningen	7,6	5
002	Delfzijl en omgeving	11,8	2
003	Overig Groningen	8,0	13
004	Noord-Friesland	6,3	8
005	Zuidwest-Friesland	3,9	2
006	Zuidoost-Friesland	4,7	4
007	Noord-Drenthe	3,6	3
008	Zuidoost-Drenthe	5,8	4
009	Zuidwest-Drenthe	5,2	3
010	Noord-Overijssel	2,8	4
011	Zuidwest-Overijssel	4,3	2
012	Twente	4,6	11
013	Veluwe	2,6	7
014	Achterhoek	2,8	5
015	Arnhem/Nijmegen	4,7	15
016	Zuidwest-Gelderland	2,1	2
017	Utrecht	2,9	14
018	Kop van Noord-Holland	3,9	6
019	Alkmaar en omgeving	3,0	3
020	IJmond	2,3	2
021	Agglomeratie Haarlem	3,3	3
022	Zaanstreek	3,1	2
023	Groot-Amsterdam	5,4	29
024	Het Gooi en Vechtstreek	2,3	2
025	Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	2,0	4
026	Agglomeratie 's-Gravenhage	5,3	18
027	Delft en Westland	2,4	2
028	Oost-Zuid-Holland	1,9	3
029	Groot-Rijnmond	6,6	38
030	Zuidoost-Zuid-Holland	4,0	7
031	Zeeuwsch-Vlaanderen	–	–
032	Overig Zeeland	2,9	3
033	West-Noord-Brabant	4,3	11
034	Midden-Noord-Brabant	3,0	6
035	Noordoost-Noord-Brabant	3,1	9
036	Zuidoost Noord-Brabant	3,2	10
037	Noord-Limburg	3,1	4
038	Midden-Limburg	3,8	4
039	Zuid-Limburg	4,9	14
040	Flevoland	3,6	5
	Nederland	4,1	287

bron: De Grote Bosatlas, 52e druk, 2001

Eindexamen aardrijkskunde havo 2002-II

bron 15

Volgens de richtlijnen van de Europese Commissie heeft Flevoland een economische ontwikkelingsachterstand. Flevoland krijgt daarom financiële steun. De ontwikkelingsachterstand uit zich in een Bruto Regionaal Product (BRP) per hoofd van de bevolking van minder dan 75% van het Europees gemiddelde. Dit lage BRP per hoofd van de bevolking wordt veroorzaakt door de kloof tussen de interne werkgelegenheid en de aanwezige beroepsbevolking.

vrij naar: Europese Commissie Bureau in Nederland Flevoland en Europa

Gebruik de bronnen 14 en 15 bij vraag 27.

Bij deze vraag vergelijk je verschijnselen en gebieden met elkaar, leg je relaties tussen die verschijnselen en gebieden, selecteer je informatie en beoordeel je een conclusie.

Ook Nederland heeft regio's die financiële steun ontvangen van de EU (zie bron 15). Zo kreeg de provincie Flevoland ook steun. Volgens bron 15 is er in Flevoland een groot verschil tussen de interne werkgelegenheid en de omvang van de daar aanwezige beroepsbevolking. Dat verschil bestaat echter niet alleen uit werklozen.

- 4p **27** A: Toon met gegevens uit bron 14 aan of het coropgebied Flevoland, wat betreft de werkloosheid, gunstig of ongunstig afsteekt met de rest van Nederland. Uit bron 15 blijkt dat Flevoland, volgens een zuiver economisch criterium, een achterstand heeft. Maar is er echt een achterstand? Als je Flevoland ziet als deel van een groter arbeidsmarktgebied hoeft er geen achterstand te zijn.
- B: Tot welk arbeidsmarktgebied behoort Flevoland?